

EN TIMMERMÄRKARES MINNEN

AF

GUSTAF SCHRÖDER,

författare till »En bruksbokhållares minnen», m. fl.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Ä

OBS. Författaren förbehåller sig sin rätt till öfversättning på främmande språk.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

Innehåll:

Vermlands Elfdal	1.
Timmerhandeln i Elfdalen	7.
Timmerhandeln inom Dalgränsen	12.
Limafolket	19.
Timmermärkaren	23.
Märkningen på Limaskogarne	43.
Timmerflottning och flottkarlar	55.
Ett nybygge	65.
Skogsköp	84.
»Den bäste»	106.
En höfding och en resa	127.
När timmermärkare hade ledigt	139.
Amerikafebern	165.
Ett original	181.
Sedan Per sålde skogen	212.
En bit reselif	221.
Vandrande dalfolk	238.
Hvad som kan blifva af en rulle tobak	249.
Kraftprof	259.

Vermlands Elfdal.

Så benämnes den djupa fåra Klarelfven skär igenom Vermland från riksgränsen i norr, tills hon, med sina armar omfamnande Tingvallaön, utfaller i Venern der provinsens residensstad Karlstad är bygd.

Den mäktiga floden gör under sitt lopp genom Vermland flere betydande fall, såsom Sandkälleforsen vid rikslinien, Varåforsarne 1 mil dernedom, hvarefter hon i mindre strömmar lugnar sig och bildar den lilla, i Dalby socken belägna utvidgning som kallas Vingsjön. Hon flyter nu lugn 7 à 8 mil till Edsforsen i Ekshärad, men gör derefter flere vackra fall. De mest betydande äro Forshult-, Munk-, Deje- och Forshaga-forsarne, af hvilka de tre senaste drifva betydande vattenverk.

För grundgående båtar är Klarelfven farbar från Karlstad till Forshaga, från Dejefors till närheten af Munkfors, samt från Edebäck i Ekshärad till den 1 mil norr om Dalby kyrka belägna Vingsjön, der forsarne börja och fortgå till rikslinien.

Äfven i forsarne kan man färdas i dertill särskildt konstruerade långa, smala, grundgående och lätta så kallade ström- eller Limabåtar. Utför de brantaste forsarne färdas man med båtens bakända före, hvarvid roddaren modererar farten och undviker att törna mot de otaliga stenar, som dels sticka upp ur vattnet, dels genom sina hvirflar märkas af den vane och påpasslige båtkarlen.

Uppför forsarne och der elfven är strid stakas båtarne med långa, smala och lätta stänger, vanligen af en, stundom af två man, en i hvardera ändan af båten.

Färden i forsarne är ej afsedd för godstrafik, endast för befordran af personer och för fiske. Der forsarne icke utan risk för lif och packning kunna befaras drages båten öfver land eller släppes utför medels ett tåg. Stundom bäres han öfver land af två eller tre personer.

Den egentliga Elfdalen innefattar blott fyra socknar: Råda, den sydligaste, Ekshärad, Ny och Dalby, med hvar sin kyrka och prest samt delade på två tingslag: Öfre och Nedre Elfdalen, med en domare och två länsmän.

Ehuru, som nämnt är, Råda ligger inom den egentliga Elfdalen, börjar dock den tränga dalen först vid Edebäck i Ekshärad. Här gå de i allmänhet branta bergen nära intill elfven. Emellan dem och elfven ligger den odlade jorden, och der äro äfven den jordbrukande befolkningens bostäder anlagda, dels vid bergsidorna, dels nära elfven. Ofvan den egentliga till åker brutna jorden finnas i bergen större eller mindre afsatser. Dessa kallas »hedarne», eller på ortens språk »hia'n». Der bo böndernas torpare eller »hikarlar», och der ha dessa brutit små åkerlappar, vid hvilka de uppfört sina i allmänhet dåliga bostäder.

Åkerbrukaren eller bonden lefver af hvad jorden gifver, men förnämligast — åtminstone var det förhållandet den tid jag bodde i Elfdalen — af skogsbruk, det vill säga af verkning af gröfre träd, som fällas, barkas och afhuggas till sågtimmer och nedföras till flottbart vatten, antingen hufvudfloden, Klarelfven, eller någon af dess många bifloder, äfvensom till någon del af kolning. Sågtimret var hufvudprodukten, kolen bisak. Nu torde förhållandet i det närmaste vara omvänt för de socknar som ligga närmast Uddeholmsverken.

Torparen eller hikarlen utgjorde torpskatten med arbete hos bonden vid jordbruket, och biträdde vid eller snarare verkställde all huggning af timret. Stundom hjälpte han till vid körningen, och som lön för sitt arbete utöfver torpskatten fick han tillstånd att sjelf afverka ett större eller mindre antal timmerträd på bondens skog. Han apterade sjelf dessa träd till sågtimmer och drog dem vanligen på en kälke, kallad stötting, till vattendragen.